

ФІЛОСОФІЯ

УДК 130.2:316.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15126266>

**Соціальні наслідки цифрової нерівності в українському суспільстві в
контексті глобалізації**

Саволайнен Інна Павлівна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри англійської філології,
Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-5531-9770>

Філіпенко Лариса Володимирівна,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та педагогіки
професійної підготовки, Харківський національний автомобільно-дорожній

університет, м. Харків, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-3065-2929>

Колєватов Олексій Олександрович,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії і суспільних
наук, Національний університет «Чернігівська політехніка»,

м. Чернігів, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-9418-7897>

Прийнято: 17.03.2025 | Опубліковано: 02.04.2025

***Анотація.** Метою роботи є аналіз соціальних наслідків цифрової нерівності в українському суспільстві в контексті глобалізації. У статті досліджено*

основні причини та негативні наслідки цифрового розриву, що впливають на різні аспекти суспільного життя, зокрема освіту, ринок праці, економічний розвиток і соціальну мобільність. Для досягнення мети дослідження були використані різні наукові методи. Зокрема, для оцінювання наявних підходів та теоретичних основ проблеми було проведено критичний аналіз наукових джерел. Для організації й подання інформації застосовувався метод таблиць, що дозволяє чітко структурувати матеріал. Використання методу наукового абстрагування допомогло сформулювати основні висновки та узагальнити результати. У результатах дослідження встановлено, що цифрова нерівність є складним і багатовимірним явищем, яке поглиблюється нерівномірним доступом до інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). Доведено, що цифровий розрив тісно пов'язаний із рівнем бідності, оскільки обмежений доступ до цифрових технологій унеможлиблює повноцінну участь громадян у сучасній економіці та соціальному житті. Особливу увагу приділено впливу Четвертої промислової революції та пандемії COVID-19, що значно прискорили цифрову трансформацію суспільства, водночас загостривши проблему цифрового розриву. Основними чинниками подолання цифрової нерівності є впровадження електронного урядування, розширення можливостей онлайн-навчання, особливо серед молоді, а також розвиток національних стратегій забезпечення рівного доступу до широкопasmового інтернету, зокрема технологій LTE (4G) й перспективного 5G-зв'язку. Уряд України має активно розробляти та впроваджувати програми цифрової інклюзії, зокрема навчання цифрових навичок, підтримку доступних електронних послуг та створення належного нормативно-правового середовища. У висновках акцентовано на необхідності розширення можливостей використання ІКТ, подолання цифрових бар'єрів і забезпечення рівних можливостей для всіх громадян у цифрову епоху. Перспективи подальших досліджень можуть стосуватися розроблення

стратегій цифрової інклюзії для вразливих верств населення та оцінювання довгострокових економічних ефектів цифрової інтеграції в різних секторах економіки.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, електронне урядування, цифрова грамотність, цифровий розрив, цифрова трансформація.*

The social consequences of digital inequality in ukrainian society in the context of globalization

Inna Savolainen,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of English Philology and Philosophy of Language, Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5531-9770>

Larysa Filipenko,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Philosophy and Pedagogy of Work Department, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3065-2929>

Oleksii Kolievatov,

Ph.D. in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9418-7897>

Abstract: *The purpose of this paper is to analyze the social consequences of digital inequality in Ukrainian society in the context of globalization. The article examines the main causes and negative consequences of the digital divide that affect various aspects of social life, including education, the labor market, economic development,*

and social mobility. Various scientific methods were used to achieve the research goal. In particular, a critical analysis of scientific sources was conducted to assess existing approaches and theoretical foundations of the problem. To organize and present information, the method of tables was used, which allows for a clear structure of the material. The use of the method of scientific abstraction helped to formulate the main conclusions and summarize the results. The study finds that digital inequality is a complex and multidimensional phenomenon that is exacerbated by unequal access to information and communication technologies (hereinafter – ICT). It is proved that the digital divide is closely related to the level of poverty, since limited access to digital technologies makes it impossible for citizens to fully participate in the modern economy and social life. Particular attention is paid to the impact of the Fourth Industrial Revolution and the COVID-19 pandemic, which have significantly accelerated the digital transformation of society, while exacerbating the problem of the digital divide. The main factors in overcoming digital inequality are the introduction of e-government, the expansion of online learning opportunities, especially among young people, and the development of national strategies to ensure equal access to broadband Internet, including LTE (4G) and promising 5G technologies. The Government of Ukraine should actively develop and implement digital inclusion programs, including digital skills training, support for accessible e-services, and the creation of an appropriate regulatory environment. The conclusions emphasize the need to expand opportunities to use ICTs, overcome digital barriers, and ensure equal opportunities for all citizens in the digital age. Prospects for further research may include the development of digital inclusion strategies for vulnerable populations and the assessment of the long-term economic effects of digital integration in various sectors of the economy.

Key words: *information and communication technologies, e-governance, digital literacy, digital divide, digital transformation.*

Постановка проблеми. Однією з визначальних рис сучасного суспільства є його залежність від ІКТ та їхнього впливу на соціальні й економічні процеси. Глобалізація та цифрова трансформація створили нові можливості для розвитку, водночас поглиблюючи наявні соціальні розриви. В Україні, як і в усьому світі, цифрова нерівність стала одним з основних викликів, що впливає на освітню, економічну та соціальну сфери.

Інформація давно перетворилася на важливий ресурс, а доступ до цифрових технологій визначає рівень участі громадян у сучасному суспільстві. Однак не всі мають рівні можливості для використання ІКТ із метою особистого, професійного та освітнього розвитку. Це породжує явище цифрового розриву, яке проявляється в нерівномірному доступі до інтернету, цифрових сервісів, сучасних засобів комунікації та онлайн-освіти.

Особливо гостро проблема цифрової нерівності постала в контексті пандемії COVID-19, що значно прискорила цифровізацію різних сфер життя. Відсутність доступу до технологій та цифрових навичок призвела до поглиблення соціальної та економічної нерівності, створюючи додаткові перешкоди для певних груп населення. Важливу роль у подоланні цифрового розриву відіграє електронне урядування, підвищення цифрової грамотності та розширення доступу до широкопasmового інтернету, зокрема через запровадження LTE (4G) й перспективних технологій 5G.

Таким чином, дослідження соціальних наслідків цифрової нерівності в українському суспільстві є вкрай актуальним, адже без належних заходів вона може стати новою формою соціальної ізоляції, що впливатиме на всі аспекти життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема цифрової нерівності як новий виклик сучасного суспільства вже стала предметом активного наукового дослідження в Україні та світі. Дослідники аналізують правові аспекти цифрового розвитку, соціальні наслідки цифрової нерівності,

питання електронного урядування та механізми цифрової трансформації в умовах сучасних викликів.

Окремі аспекти цифрової нерівності як соціальної проблеми висвітлено в працях О. В. Булатової, Н. В. Резнікової та О. А. Іващенко [1], у яких проаналізовано основні вектори впливу цифрового розриву на суспільство. Дослідження О. В. Чуб [2] присвячене питанням впливу цифрової нерівності на зайнятість молоді, зокрема наголошено на важливості цифрових навичок для конкурентоспроможності на ринку праці. Вагомий внесок у вивчення проблематики зробили О. О. Єрмоленко, Т. О. Власенко та І. А. Шаповалова [3], які аналізують наслідки цифрового розриву та пропонують шляхи його подолання.

Питання цифрової трансформації бізнесу та її викликів в умовах невизначеності стали предметом дослідження Т. О. Власенко та О. В. Ревенко [4], які розглядають механізми адаптації компаній до цифрових змін. Сучасні тенденції цифрової трансформації України проаналізовано в роботі В. В. Шалухіної, В. М. Ляшенка, Г. І. Черкаського та О. О. Томчука [5], у якій окреслено основні напрями цифрової політики держави. Значний внесок у дослідження диджиталізації зробили А. В. Завгородній, Л. В. Іванченкова, І. А. Шаповалова та Т. С. Маркова [6], які розглядають цифровий розвиток як головний напрям модернізації економіки.

Ризики цифрових трансформацій у трудових відносинах стали предметом аналізу І. І. Кичка (I. I. Kuchko), Г. М. Саміленко (H. M. Samiilenko), В. В. Худолій (V. V. Khudolei), Н. П. Бондар (N. P. Bondar) та Ю. В. Кравчика (Y. V. Kravchuk) [7], які акцентують на потенційних загрозах для ринку праці в умовах автоматизації. Вплив цифрової нерівності на регіональний розвиток та нерівномірність доходів досліджено в працях М. А. Яценка [8] та О. І. Шпанель-Юхти [9], у яких проаналізовано диспропорції між регіонами України. Важливі висновки щодо соціальних реалій у цифровому просторі

зробив В. М. Геєць [10], розглядаючи процеси цифровізації з погляду макроекономіки.

На світовому рівні цифрову нерівність та ризики цифрової трансформації аналізували В. Р. Сіденко [11] та І. В. Довжук [12], які акцентують на міжнародному контексті проблеми. Аспекти цифрової безпеки як складника цифрової компетентності висвітлено в роботі В. І. Ковальчука та А. О. Заїки [13]. Проблеми подолання цифрової нерівності в Україні розглянуто в дослідженнях Н. Г. Ушакової [14], яка наголошує на необхідності структурних реформ у сфері цифрової трансформації.

Питання аналізу гендерної рівності в цифровій комунікації розглянуто в роботі Л. А. Павленко (L. A. Pavlenko) та О. Б. Стрілюк (O. B. Striliuk) [15], які досліджують роль стереотипів у міжособистісному спілкуванні та їхній вплив на соціальну взаємодію в умовах цифрового простору.

Таким чином, цифрова нерівність є багатовимірною проблемою, що потребує комплексного підходу до її подолання шляхом удосконалення державної політики, розвитку цифрової грамотності населення та забезпечення рівного доступу до цифрових технологій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу до проблеми цифрової нерівності в Україні, вона все ще залишається серйозним викликом для соціальної справедливості в умовах глобалізації. Нерівний доступ до цифрових технологій та інфраструктури серед різних соціальних груп сприяє поглибленню соціальної стратифікації, обмежує можливості для працевлаштування та розвитку нових професій. Освітня нерівність, відповідно, знижує рівень підготовки молоді до цифрових змін на ринку праці, а також обмежує участь громадян у суспільному житті через труднощі доступу до цифрових платформ.

Внесок цієї статті полягає в аналізі основних аспектів цифрової нерівності в Україні та її впливу на соціальну сферу, зокрема на

працевлаштування, освіти і громадську активність. Оцінювання державних стратегій щодо подолання цифрового розриву дозволяє виокремити недоліки та визначити можливі напрями для покращення цифрової інклюзивності. На основі цього запропоновано рекомендації, які можуть допомогти зменшити цифрову нерівність та адаптувати українське суспільство до глобальних цифрових змін, зокрема через покращення доступу до освіти та нових професій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз соціальних наслідків цифрової нерівності в українському суспільстві в контексті глобалізації, зокрема її впливу на соціальну стратифікацію, працевлаштування, освітню нерівність і громадську активність; а також оцінювання державних стратегій подолання цифрового розриву та адаптації до глобальних цифрових змін.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

- 1) визначити та проаналізувати основні аспекти цифрової нерівності в Україні в контексті глобалізаційних процесів;
- 2) з'ясувати роль цифрової нерівності в процесах працевлаштування, доступу до робочих місць та розвитку нових професій;
- 3) розробити рекомендації для покращення цифрової інклюзивності та зменшення цифрового розриву в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль у зростанні соціального та культурного потенціалу особистості, адже соціальний капітал формується через багаторазові комунікації з різними людьми та групами. Завдяки Інтернету, який значно розширює можливості для взаємодій, використання ІКТ дає доступ до широкого спектра інструментів для спілкування, таких як соціальні платформи, месенджери та онлайн-ігри, що підтримують регулярний зв'язок. Цей доступ до цифрового простору та здатність ефективно використовувати

інформацію формують «цифрового громадянина», участь якого в суспільному житті безпосередньо залежить від здатності орієнтуватися в новітніх технологіях. Натомість особи, які стикаються з труднощами в доступі до інтернет-даних або розумінні їх, обмежують свої комунікаційні можливості, що має не лише економічні, але й серйозні соціальні наслідки для їхньої участі в цифровій економіці та житті суспільства загалом.

Поняття цифрового розриву еволюціонувало з часом і визначається як соціальна проблема, що відображає нерівномірний доступ до інформаційних ресурсів між тими, хто має можливість користуватися ІКТ, і тими, хто такої можливості позбавлений [1, с. 47]. Ця проблема стосується не лише окремих осіб, а й цілих регіонів, населених пунктів та підприємств, що перебувають на різних соціально-економічних і культурних рівнях, зокрема через відмінність в цифровій доступності. Нерівність у доступі до інтернет-інфраструктури, інформації та знань, а також обмеження, зумовлені рівнем доходу, етнічною приналежністю, гендерними особливостями та іншими соціальними чинниками, створюють додаткові перешкоди для тих, хто не має змоги повноцінно інтегруватися в цифрову реальність, тим самим поглиблюючи соціальну нерівність і обмежуючи можливості розвитку.

Термін «цифрова нерівність» набув поширення в 1999 році після виходу звіту Міністерства торгівлі США «Провал у Мережі: визначення цифрової нерівності». Спочатку ця проблема розглядалася переважно в американському контексті, однак згодом стала глобальним явищем. Загалом на сьогодні цифрову нерівність можна визначити як дисбаланс між соціальними групами, що проявляється у відмінностях в доступі та ефективності використання сучасних ІКТ громадянами, домогосподарствами та підприємствами. Цей розрив зумовлений асиметрією наукових, економічних, інституційних і технологічних досягнень, що може призвести до поглиблення міжнародних

диспропорцій та загострення внутрішньодержавних соціально-економічних суперечностей.

Наприкінці ХХ століття в соціології посилилася увага до цифрової нерівності через поширення теорії інформаційного суспільства. Ця концепція пояснює нову соціокультурну реальність, у якій комп'ютерні технології є визначальним чинником структурних змін. Доступність цих технологій стає критерієм, що визначає здатність використовувати їх як ресурс для капіталізації, як на рівні організацій, так і на індивідуальному рівні. Таким чином, наявність або відсутність доступу до сучасних інформаційних технологій впливає на можливості соціальної мобільності, економічного зростання та загального розвитку особистості та спільнот [8, с. 37].

Цифрова нерівність має значні наслідки для суспільства. Вона поглиблює соціальні дисбаланси, обмежуючи доступ до освіти, кар'єрного розвитку та професійної реалізації. Як наслідок, мільйони громадян залишаються поза економічними відносинами та мають обмежені можливості для комунікації. За даними міжнародного рейтингу Networked Readiness Index (Індекс мережевої готовності), Україна посідає 64 місце серед 134 країн, що відображає значний цифровий розрив [16].

Внутрішній дисбаланс у доступі до цифрових технологій в Україні зумовлений здебільшого низьким матеріальним рівнем, а також проблемами телекомунікаційної інфраструктури в окремих регіонах. Згідно з дослідженням Міністерства цифрової трансформації, 53 % українців (віком від 17 до 70 років) володіють цифровими навичками на рівні «нижче середнього» [17]. Основними причинами цифрової нерівності є обмеження в телекомунікаціях та недостатня цифрова грамотність окремих соціальних груп.

Цифрова нерівність як феномен нової соціальної реальності є одним з основних наслідків пандемії, що негативно впливає на освіту та соціальні послуги. Статистичні дані свідчать, що доступ до інтернету в

домогосподарствах великих міст майже вдвічі вищий (80% проти 44%) порівняно з сільськими регіонами. Також 79,5 % мешканців великих міст користуються інтернетом, тоді як у сільській місцевості цей показник становить лише 55,9 %. Дослідження Міністерства цифрової трансформації виявило, що з 28 тисяч населених пунктів у понад 17 тисяч відсутні оптичні мережі, а 65 % сіл не мають доступу до якісного широкосмугового інтернету. Це обмежує можливості населення, що може вплинути на розвиток цілих поколінь [18].

Цифровий розрив в Україні досить значний. Він зумовлений різними чинниками: рівнем доходів, географічним розташуванням, віком, освітою тощо. У контексті глобалізації, коли цифрові технології стають основою економічного й соціального розвитку, цифрова нерівність може поглиблювати вже наявні соціальні розриви. Важливо проаналізувати соціальні наслідки цього явища, щоб визначити основні ризики та розробити ефективні стратегії його подолання (табл. 1).

Таблиця 1

Соціальні наслідки цифрової нерівності в українському суспільстві в контексті глобалізації

Сфера впливу	Наслідки цифрової нерівності	Можливі довгострокові ризики
Освіта	Обмежений доступ до онлайн-освіти для соціально вразливих груп	Поглиблення освітнього розриву, зниження конкурентоспроможності випускників
Зайнятість та ринок праці	Відсутність цифрових навичок у частини населення ускладнює пошук роботи	Витіснення некваліфікованих працівників, зростання безробіття
Економіка	Нерівний доступ до цифрових послуг та електронної комерції	Посилення економічної нерівності, зниження

		інвестиційної привабливості регіонів
Соціальна інтеграція	Цифрова ізоляція певних груп населення (пенсіонери, мешканці сільських територій)	Соціальна поляризація, загострення проблеми маргіналізації
Державне управління	Відсутність у частини населення доступу до електронних державних послуг	Зростання бюрократичних бар'єрів, обмеження громадянської активності
Культура та інформаційний простір	Нерівний доступ до інформаційних ресурсів та культурних надбань	Поширення дезінформації, культурна відсталість окремих груп населення

Джерело: створено авторами

В Україні існує глибокий цифровий розрив, що проявляється обмеженням телекомунікаційної інфраструктури в ряді регіонів, зокрема в доступі до широкопasmового інтернету [12, с. 245]. Це спричиняє значно нижчий рівень цифрових навичок серед здобувачів освіти в сільських районах. В умовах дистанційного навчання, яке стало основним засобом взаємодії, менш привілейовані категорії здобувачів освіти та викладачів стикаються з великими труднощами, оскільки вони є менш підготовленими до такого формату. Як наслідок, нерівність у доступі до цифрових ресурсів призводить до відставання в освітніх досягненнях серед різних соціальних груп.

Пандемія стала потрійним соціальним ударом для молоді: позбавила багатьох можливості працевлаштування, порушила освітній процес та професійну підготовку, а також створила серйозні перешкоди для тих, хто планував змінити роботу чи почати кар'єру. Молоді люди, які й до пандемії перебували у вразливому становищі на ринку праці, стикаються з ще більшими ризиками безробіття, низьких заробітків, першочергового звільнення та роботи в неформальному секторі. За прогнозами, нерівність у доходах та

працевлаштуванні зростатиме, а молодь постраждає більше, ніж під час кризи 2008 року [2, с. 381]. Це спричинить посилення соціальних і економічних розривів.

Цифрова нерівність в Україні має об'єктивні ризики, оскільки процес цифровізації охоплює всі аспекти життя сучасного суспільства. Дисбаланс у доступі до цифрових технологій не тільки пояснюється проблемами з інфраструктурою, але й матеріальним становищем людей. Особи з низьким рівнем доходів не можуть повноцінно інтегруватися в цифрове середовище через відсутність необхідної техніки, її низьку якість або неможливість оновлення, що суттєво обмежує доступ до сучасних технологій і знижує ефективність їх використання.

Питання дистанційної та надомної праці, а також гнучкого робочого часу, набули особливої актуальності в умовах пандемії, що знайшло відображення в законодавстві, зокрема в Кодексі законів про працю України [18] та низці законопроектів. Проте жоден із цих документів не передбачає ефективних механізмів підтримки молоді при пошуку першого робочого місця. У таких умовах на ринок праці виходить покоління Z — народжені після 2000 року. Для цього покоління характерні особливості, такі як розмивання меж між реальним і віртуальним світом, високий рівень технологічності, адаптивність до нових технологій, прагнення самостійно здобувати знання, вміння та заробіток із підліткового віку. Однак ці характеристики не зменшують ризиків, пов'язаних з недостатньо сформованими ціннісними орієнтирами та життєвим досвідом, що робить їх схильними до нераціональних рішень у професійній діяльності.

Зростання цифрової нерівності в Україні зумовлене низкою чинників: низьким рівнем доходів, високими цінами на інтернет-послуги, недостатньою цифровою грамотністю, обмеженим доступом до ІКТ-контенту та відсутністю технічної підтримки. Однак головною проблемою залишається відсутність знань і розуміння технологій, що ставить певні соціальні групи в нерівні умови

щодо доступу до інформаційних технологій та їх ефективного використання. Навіть попри доступ до інтернету, багато людей не можуть повною мірою скористатися його можливостями.

Однією з основних перешкод у впровадженні електронних послуг є опір змінам, тому важливо, щоб стратегія у сфері електронного урядування відповідала міжнародним стандартам і враховувала потреби користувачів. З покращенням інфраструктури більше людей зможуть отримати доступ до інтернету, проте подолання цифрової нерівності вимагає не лише забезпечення доступу, але й ефективного навчання цифрових навичок. Важливо також, щоб навіть за наявності доступу до інтернету, люди не стикалися з технічними проблемами та відсутністю знань для розуміння інформації, що обмежує їх можливості.

Попри це, позитивні зміни у подоланні цифрової нерівності вже є. Наприклад, національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм» надає громадянам можливість перевірити свої знання та навички, підвищуючи обізнаність щодо безпеки в інтернеті та ефективного використання нових технологій [2, с. 381]. В Україні діє багато онлайн-сервісів, таких як стрімінгові платформи та державні портали. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і стратегій електронного урядування сприяє прозорості в управлінні, покращує демократичні процеси й наближає країну до розв'язання проблеми цифрового розриву. Важливим аспектом є підтримка урядом створення доступних електронних послуг і контенту, що ґрунтуються на відкритих та недискримінаційних принципах. Співпраця між державними структурами, приватним сектором, науковими організаціями та міжнародними партнерами сприятиме розвитку належного середовища для електронного урядування.

Для того, щоб електронне урядування стало ефективним інструментом для подолання цифрового розриву, необхідно звернути увагу на зручність

інтерфейсів державних вебсайтів, зробити їх доступнішими та орієнтованими на користувачів із різним рівнем освіти. Це сприятиме наданню рівних можливостей у використанні ІКТ для всіх громадян. Освіта та зміна менталітету є основними чинниками, які допоможуть подолати цифровий розрив в Україні. Уряд повинен активно розробляти та впроваджувати інструменти електронного урядування для підвищення цифрової готовності населення, заохочувати використання ІКТ та підтримувати розвиток навичок через доступні освітні програми.

Одним із важливих кроків до рівності є створення національної мережі мобільного широкосмугового зв'язку. Запровадження нових технологій, таких як LTE (4G), потребує значних ресурсів від усіх учасників ринку, що робить цей процес довготривалим. Проте забезпечення рівного доступу до інтернету уможливорює створення рівних можливостей для навчання та роботи для всіх.

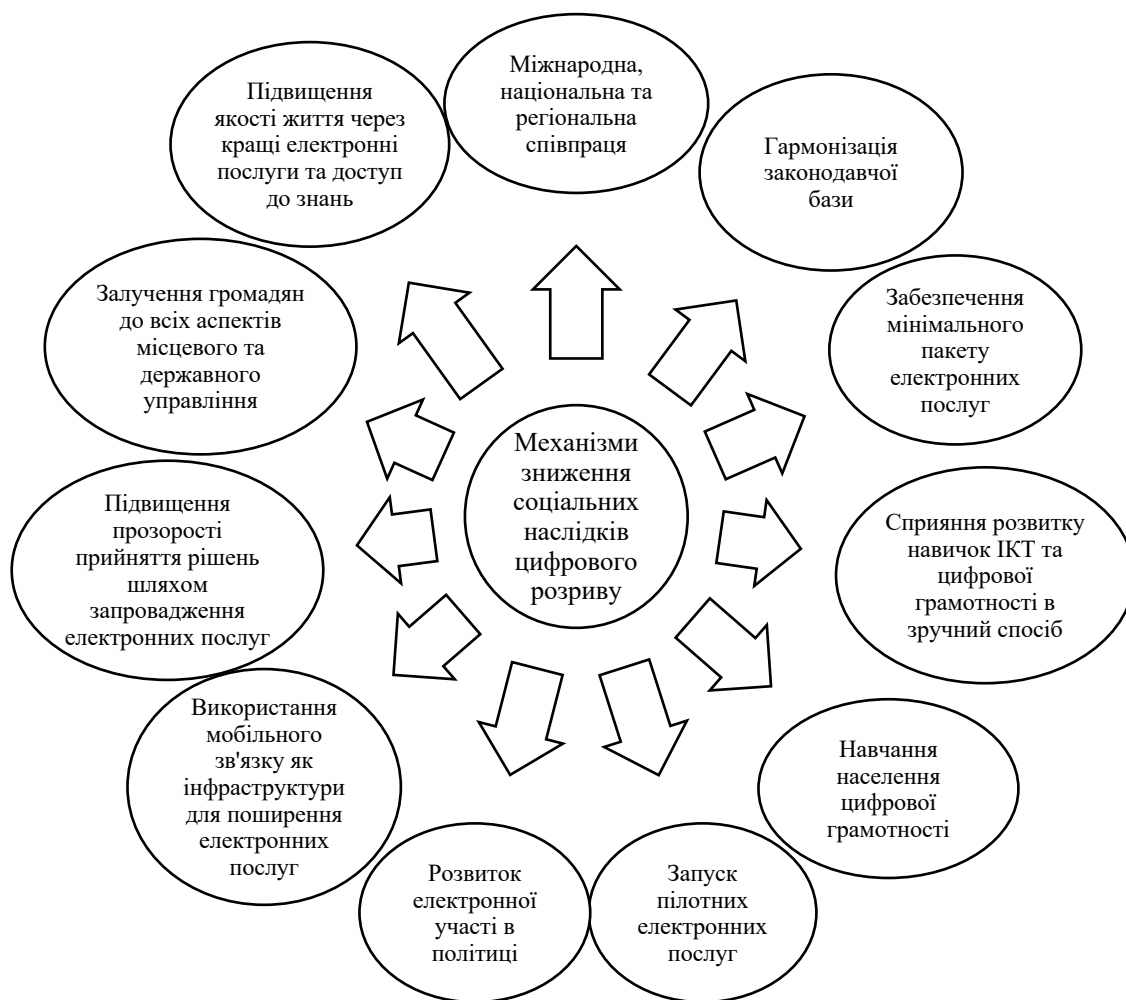
Для ефективного подолання цифрового розриву необхідний комплексний підхід, що охоплює оцінку та моніторинг результатів. Оцінка рівня цифрової нерівності є важливою для визначення успіху або невдачі в реалізації відповідних стратегій. Урядові програми ІКТ можуть стати важливим інструментом для зменшення цифрової нерівності серед різних соціальних груп, таких як молодь, люди похилого віку та мешканці менш розвинених регіонів. Інструменти масової інформації, місцева влада та наукові кола можуть стати основними засобами ефективної комунікації щодо впровадження електронного урядування. Уряд України має збільшити пріоритетність програм у галузі ІКТ, які передбачають отримання міжнародної допомоги та підтримку для зменшення цифрового розриву.

Наступним важливим етапом у подоланні цифрового розриву є узгодження нормативних актів електронного урядування та розробка ефективного набору взаємопов'язаних електронних послуг. Перехід до онлайн-формату роботи, розпочатий через пандемію COVID-19, продемонстрував,

наскільки швидко технології змінюють наше суспільство. Усе більше людей почали активно використовувати інтернет та розумні пристрої, переводячи своє життя та роботу в онлайн-режим. Це довело існування цифрової нерівності між тими, хто має доступ до цих можливостей, і тими, хто не має.

Цифровий розрив більше не є абстрактною теоретичною проблемою, яку обговорюють на конференціях, а реальністю, що вимагає практичних рішень. ІКТ, комп'ютери та мережі стають дедалі важливішими в процесі навчання та розвитку кар'єри. Для молоді та дітей особливо важливо мати доступ до онлайн-навчання на глобальному рівні. Підприємства та уряди працюють над покращенням інтернет-покриття, зокрема в закладах освіти, з метою забезпечення рівних можливостей для навчання.

Цифровий розрив має негативний вплив на людей, що мешкають у слаборозвинених регіонах або належать до соціально вразливих груп. З огляду на це, уряди повинні ініціювати впровадження електронного урядування як основного інструменту для подолання цифрового розриву та забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Основні механізми зниження соціальних наслідків цифрового розриву представлено на рис. 1.

Рис. 1. Механізми зниження соціальних наслідків цифрового розриву
Джерело: сформовано авторами на підставі [3, с. 82]

Для розв'язання проблеми цифрової нерівності необхідна комплексна стратегія, що поєднує зусилля урядів, компаній технологічного сектору та громадських організацій. Вона повинна охоплювати розвиток доступної цифрової інфраструктури у віддалених та малонаселених регіонах, що дасть можливість людям мати стабільний доступ до інтернету та цифрових послуг. Важливим елементом є також упровадження освітніх програм для тих, хто має обмежений доступ до технологій або не володіє базовими цифровими

навичками, щоб підвищити рівень цифрової грамотності. Крім того, необхідно знизити вартість доступу до цифрових послуг для громадян із нижчим рівнем доходів, що зробить технології доступнішими для широкої аудиторії. Лише завдяки спільним зусиллям усіх зацікавлених сторін можна подолати цифрову нерівність і створити справедливе цифрове майбутнє, де всі матимуть рівні можливості для навчання, роботи та розвитку.

Швидке впровадження новітніх технологій змінює медіапрактики та звичні способи комунікації, що призводить до створення нового контенту та його адаптації для користувачів, створюючи при цьому нові перспективи для співпраці між різними галузями.

Отже, для ефективної реакції на кризові ситуації необхідно приймати швидкі, масштабні та цілеспрямовані рішення, орієнтуючись на підтримку молоді через програми зайнятості та професійної підготовки. Однією з важливих умов для подолання цифрової нерівності є усунення дисбалансу в опануванні цифрових технологій, зокрема шляхом забезпечення базових навичок користування сучасними ІКТ та комп'ютерами.

Висновки. Таким чином, аналіз важливості ІКТ для розвитку сучасного суспільства підтверджує, що забезпечення рівних можливостей для молоді та майбутніх поколінь є основним чинником у створенні стійкого суспільства. Подолання цифрового розриву та впровадження нових технологій повинно стати пріоритетом для уряду, оскільки це сприятиме розвитку цифрової грамотності та забезпечить конкурентоспроможність на глобальному рівні. Важливо, щоб суспільство активно працювало над формуванням цифрових навичок у людей вже сьогодні, оскільки в майбутньому це сприятиме створенню мільйонів нових робочих місць і забезпеченню прогресу як для національних економік, так і для глобальної економічної системи. Розвиток технологій відкриває нові можливості для покращення якості життя та

зростання ВВП, що робить це питання стратегічним для державної політики та економічного майбутнього.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі передбачають детальний аналіз ефективності державних програм щодо подолання цифрового розриву, оцінку впливу цифрової трансформації на соціальну мобільність та економічну активність населення. Важливим напрямом є дослідження взаємозв'язку між рівнем цифрової грамотності та можливостями працевлаштування, а також аналіз соціокультурних бар'єрів, що ускладнюють доступ до цифрових технологій. Окрему увагу варто приділити питанням кібербезпеки та цифрових прав громадян в умовах значної ролі штучного інтелекту та автоматизації.

Список використаних джерел

1. Булатова О. В., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Цифровий розрив чи цифрова нерівність? Нові виміри глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку і міжнародної торгівлі в умовах техноглобалізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2023. № 25. С. 45–57. URL: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57> (дата звернення: 13.01.2025).

2. Чуб О. В. Вплив цифрової нерівності на зайнятість молоді. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 25 листоп. 2020 р.). Кропивницький, 2020. С. 380–382. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9f9be758-57eb-46b2-9a79-7e8fbe7346f9/content> (дата звернення: 13.01.2025).

3. Єрмоленко О. О., Власенко Т. О., Шаповалова І. А. Наслідки цифрового розриву та шляхи його подолання. *Modeling the development of the*

economic systems. 2023. № 1. С. 79–84. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-11>

4. Власенко Т. О., Ревенко О. В. Особливості цифрової трансформації бізнесу в умовах невизначеності. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2022. № 3(93). С. 44–49. URL: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-93-8> (дата звернення: 13.01.2025).

5. Шалухіна В. В., Ляшенко В. М., Черкаський Г. І., Томчук О. О. Сучасні тенденції та вектори цифрової трансформації в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. № 2. С. 219–225. URL: cjae.org.ua/suchasni-tendentsiyi-ta-vektory-tsyfrovoyi-transformatsiyi-v-ukrayini/ (дата звернення: 13.01.2025)

6. Завгородній А. В., Іванченкова Л. В., Шаповалова І. А., Маркова Т. С. Діджиталізації як ключовий напрям цифрового розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 4. С. 44–49. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/990/1008> (дата звернення: 13.01.2025)

7. Kychko I. I., Samiilenko H. M., Khudolei V. V., Bondar N. P., Kravchuk Y. V. Risks of digital transformations of labour relations and the labour market. *Laplace Em Revista*. 2021. №7. P. 650–660. DOI:10.24115/S2446-622020217Extra-E1357p.650-660

8. Яценко М. А. Цифрова нерівність в інформаційному суспільстві. *Трансформація українського суспільства в цифрову еру: матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Одеса, 25 березня 2022 р.)*. Одеса, 2022. С. 37–41. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/26aa8e3b-200a-4292-bbf8-7a661382e2b0/content> (дата звернення: 13.01.2025).

9. Шпанель-Юхта О. І. Цифрова нерівність та її вплив на нерівномірність доходів у регіонах України. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024.

№ 4 (13). С. 130–134. URL: dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/433/415 (дата звернення: 13.01.2025).

10. Геєць В. М. (2022). Соціальна реальність у цифровому просторі. *Економіка України*. 2022. №1. С. 3–28. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.003>

11. Сіденко В. Р. Виклики і ризики цифрової трансформації: світовий та український контексти. *Економіка України*. 2021. № 5. С. 40–58. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.040> (дата звернення: 13.01.2025).

12. Довжук І. В. Цифрова нерівність в інформаційному суспільстві. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. № 14. С. 233–252. URL: <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/415/337> (дата звернення: 13.01.2025).

13. Ковальчук В. І., Заїка А. О. Цифрова безпека в рамках цифрової компетентності. Scientific Collection «InterConf»: SCIENCE, EDUCATION, INNOVATION: TOPICAL ISSUES AND MODERN ASPECTS (December 16-18, 2020). 2020. № 2 (38). URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/7481> (дата звернення: 13.01.2025).

14. Ушакова Н. Г. «Цифрова нерівність» як наслідок сучасних трансформацій господарського розвитку. *Розвиток харчових виробництв, ресторанного та готельного господарств і торгівлі: проблеми, перспективи, ефективність*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 травня 2021 р.). Харків: ХДУХТ, 2021. С. 158–159. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/22786/1/t_k_18.05.21-21-251-158-159.pdf (дата звернення: 13.01.2025).

15. Pavlenko L. A., Striliuk O. B. Analysis of Role Stereotypes in Interpersonal Communication and Their Impact on Gender Equality. *World conference on future innovations and sustainable solutions. Futurity Research*

Publishing. 2024. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14251765> (date of access: 13.01.2025).

16. Network Readiness Index 2024. URL: https://networkreadinessindex.org/?utm_source=chatgpt.com (date of access: 13.01.2025).

17. Міністерство цифрової трансформації України. Дослідження цифрових навичок українців. Третя хвиля. 2023. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf (дата звернення: 13.01.2025).

18. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. Розділ 2.3: Цифрова інфраструктура. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-Digital-Infrastructure-UKR.pdf?utm_source (дата звернення: 13.01.2025).

19. Кодекс законів про працю України: затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71. Редакція від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 13.01.2025).